

Vi kvinnor

Nr. 2. Årg. 3.

Mars 1951



i Demokratiskt
Världsförbund



NIKE från Samotrake

TRE AKTER

USA rustar! USA vill ha herraväldet i världen. Det har många eftersträvat under tidernas gång. Det är inte något nytt. Heller inte att det sker genom förtryck och blodsutgjutelse. Men det utmärkande för den Truman—MacArthurska — icke den Rooseveltska — politiken är själva upptakten.

I första akten uppträder nämligen USA som välgöraren. Det är Marshallplanen! Efter andra världskriget beviljar USA frikostiga gåvor till sina bundsförvanter i det fattiga Europa. Dvs. Sovjetunionen, som egentligen vunnit kriget mot Hitler och offrat mest, får ingenting med. Marshalländerna tacka och ta emot. Även Sverige fick Marshallhjälp.

I andra akten blir den amerikanska vänskapen mera påträngande. USA vill ha erkänsla. Inte så mycket i kontanter men hjälp med ordnandet av handel och industri, import och export, skattebeviljningar till olika ändamål och slutligen en gemensam »försvars»pakt. Det är Atlantpakten. Där är Sverige lyckligtvis ej med, fast kronan fallit, dyrtid kommit och rustningarna ökat. De som skrivit under Atlantpakten ha bringats att mot sin vilja rusta och rusta intill svältgränsen. Väst-Tyskland har trots egna protester och trots motvilja från Englands och Frankrikes sida likaså upprustats. Hitlers f. d. generaler och industriherrar ha ställts i ledningen. Mot en sådan politik höjas varnande röster även i USA. Och vad var egentligen meningen med Atlantpakten? Var det att förvandla välgöraren till fordringsägaren, som vill tvinga lantagarna att delta i USA:s försvar eller angrepp? Men mot vem skulle USA försvaras? Där finns ju ingen angripare, ingen som skulle ha fördel av att angripa USA.

Tredje och sista akten är ännu oskriven. Vad kommer att hända där? Tänk om folken i alla länder, själva folken bade i förtryckta och förtryckande länder, reser sig mot en gemensam fiende: penningens övermakt som vinner på krig!

ELISABETH TAMM

Till världens kvinnor

Maning från KDN:s årsmöte i Berlin 4—5 februari

8 mars, den internationella kvinnodagen, nalkas. Ma vart lösensord när vi fira den dagen vara att förverkliga andra världsfredskongressens beslut. Låt oss alla och envar resa fredsarbetets fana högre på denna dag.

Vi är alla förenade i en lidelsefull strävan att rädda det för oss dyrbaraste av allt — våra barns liv.

Må alla kvinnor klart visa den 8 mars att de står som en oöverstiglig mur i deras väg som bereder krig!

I livets namn, i framtidens namn låt oss kräva lagar om förbud mot krigspropaganda till skydd för freden. Vi vänder oss mot kapprustningen, som alltid för till krig.

Våra barn behöver bröd, inte kanoner; skolor, inte kaserner; hostäder, inte kyrkogårdar. Begär sänkning av rustningsutgifterna, ty de kommer att stå er dyrt. Kräv att regeringarna, som ger ut miljarder till rustningar, i stället använder dessa pengar för sociala behov. Begär av era regeringar att de arbetar för allmän nedrustning.

Kräv i samarbete med alla fredens anhängare att kriget i Korea omedelbart upphör och att alla utländska trupper dras tillbaka från detta land som

redan lidit så mycket! Ma det koreanska folket självt avgöra sitt eget öde!

Säg ut den 8 mars ännu tydligare att ni inte kommer att tillåta era barns fäder att mörda barnen i de länder som försvarar sin frihet och sitt oberoende.

Förstärk er kamp mot Västtysklands remilitarisering. Minns att denna återupprustning är förberedelse för ett nytt krig. Varje kvinna som arbetar för fred måste med hela sitt lidelsefulla modershjärta, med allt sitt mod, all sin kunnskap bekämpa Västtysklands remilitarisering.

Höj era vredgade röster mot att fredskämpar förföljas, kräv med styrka att de frigges ur fängelserna.

Det beror på er handlingskraft, er uthållighet, er beslutsamhet om kriget bryter ut eller ej. Använd hela er kraft, gör allt för att era män och söner inte skall tvingas strida och blöda i deras intresse vilka tjänar även på krig.

Sök få med alla kvinnor i freds rörelsen, alla kvinnor var de än bor, vilket språk de än talar, vilken religiös tro de än har.

Må vi sluta oss fastare samman. Förstörelsens mörka makter måste vilka inför fredskämparnas fasta leder.

Nike

En onämnd konstnär födde henne ur sin egen själ, i en tid då andra nöjde sig med att efterbilda.

Atenarna hade redan en berömd Nike. På deras beställning hade segergudinnan, mot vanan, blivit mejslad utan vingar, ty de ville för alltid hålla segern fången i Atén.

Men denne konstnär ville inte hålla segern fången. Hans Nike föddes med vingar. De ha burit henne över tider och länder. Och hon har fått en underbar levnadssaga.

Om hennes första daning ur någon människas kamp och längtan vet ingen. Vi kunna bara ana, att en sådan seger, som hon, måste ha framgått ur långa och modiga strider, ur väldiga födslosmärutor, ur en vilighet till det yttersta att skapa och låta sig skapas.

Det finns ett litet stycke av hennes historia, som forskningen kan förtälja. Det förflyttar oss till den dag under året 306 f. K., då Demetrius Polioktetes, Antigonos' son, i de kypriska farvattnen mäktade övervinna Ptolomeernas flotta och med sin bragd vann konunganamn. Till ett synligt minnesmärke över segern lät han resa den stod åt Nike, som nu finns i Louvren.

Gamla mynt från Demetrius' tid ge ännu i dag en föreställning om statyens ursprungliga skick. Nike avbildades stående ytterst på en skeppsstäv, där vindarna från havet sätta hennes mantel i rörelse. Med högra handen höjer hon till sin mun en trumpet, ur vilken hon tycks blåsa en jublande fanfar. Vänstra handen följer sidan och omfattar något redskap.

Det var på ön Samotrake i Arkipelagen, som konung Demetrius lät resa stoden.

Varför just på denna lilla klippö? Forskningen finner det sällsamt. Var det emedan här fanns en helgedom med berömda mysterier? är dess frågande svar.

Var det inte, kunde en konstnär ställa sin förmodan, därför att denna ö själv liknade en förstäv, där segern som bakgrund skulle få ingenting ringare än havet och himlen i en strålände blå oändlighet, mot vilken hon kunde spänna vingarna till flykt, liksom de vita måsarna och seglen?

Nike skulle i varje fall icke stanna vid Samotrake.

Hon var ju en seger med vingar!

För att varda fulländad som konstverk hade hon att genomleva ännu en underlig skapelseakt varom forskningen intet kan förmåla, men som röjer sig för inåt skådande människoögon.

Nike fick en lidandeshistoria som sträcker sig genom århundraden. Hon sjönk i glömska, gömdes i jord, sönderhöggs av spadar och trampades under människofötter.

Trumpeten, vars glada fanfar syntes kunna sätta luften milsvitt i dallring — den föll henne ur handen

Armen som höll den skildes från axeln. Den andra armen med. Fötterna, som buro henne framåt i glad hänförelse, huvudet som höjdes över den stolta nacken — allt detta fick Nike mista.

En segerstod, som ödet låtit förlora alla segerns attribut, måste hon icke numera betyda nederlaget självt, livets nederlag mot ödet, det hopplösaste och fasansfullaste av alla?

Kom och se Nike, sådan hon är nu — en torso på en upplappad stäv!

Hon lever.

Känner du, hur hon lyfter dig med sina susande vingar? Hör du, hur havet brusar omkring dig och tvingar dig till djupare andetag? Ser du, hur den tunna klädnaden, när vinden blåser den tätt intill hennes gestalt, förräder en fläkt av livets ande i varje fiber?

Något stort, oförklarligt, vidunderligt låter hon dig förnimma.

Hur har hon icke burit dig på sina armar — hon, som inga armar har! Manade hon dig ej att lyfta blicken från jorden och resa upp ditt böjda huvud — hon som intet huvud har! Tvang hon dig ej att lyfta fötterna och börja din vandring på nytt — hon som själv inga fötter har! Förnam du ej en ton om seger — från henne, som aldrig mera blåser sin jublande fanfar!

Trots allt, säger hon, finns segern.

Nike, seger! Hög och härlig var du, när du först utgick ur en skapares hand för att skimra mot Hellas' blåa paradisluff. Men ny skönhet har kommit till. Du har bara vunnit på allt vad du förlorat. Det är som hade du fått mista endast det som aldrig var du.

Ty vilket grekiskt marmoranlete kunde väl ha burit den prägel av liv, som vi nu vänta oss hos ditt? — Eller dina armar och händer. Om de i sitt intresse för trumpeten eller palmen förtagit något av ditt lugn mitt under rörelsen och din i sig själv livfullt linjerena hållning — vad underbar vinning då, att de föllo till stoft. — Eller dina fötter. Om de givit tyngd åt din gestalt och hindrat oss från att känna din själs flykt ohämmad — vad skada, om du icke mist dem, Nike! Vi skönja ändå, att du icke är en dimgestalt, som vill fly bort ur din egen varelse såsom ur ett skal, utan just låter alla din kropps finaste nerver lyftas med in i själens liv.

Och själva sättet vid förstörelsen, vilket underbart intryck av en smärtans kyskhet har det icke förlänat dig! Ingen kvarlämnad armstump eller en till hälften styckad fot finns där att ständigt påminna om vad du haft att genomgå, eller till äventyrs ge dig ett sken av stolthet över att ha lidit. Nej, också detta har fått försvinna från ditt väsen. Brottytorna smyga sig så tätt intill själva torson, att de knappast framträda såsom något främmande. Nike gömmer så mycket hon kan sina smärtor för åskådaren. Mantelns böljande veck döljer förlusten av fötterna; bröstets höjning och tygets fall över axeln komma oss att glömma bort all nyfikenhet över ärrén. Och om ansiktet börja vi nästan tro, att hon aldrig ens behövt ha något. Vi känna bara

Ordet FRED...

»Det är betecknande för dagens tragiska situation, att själva ordet fred blivit ett misskänt propaganda-ord. De som dristar sig att ta detsamma i sin mun utsätter sig för risker. Man vill veta vems ärende de går, som hävdar, att mänskligheten måste vinna fred icke genom krig utan genom samarbete. Så långt har vi glidit utför det sluttande planet mot rena begreppsförvirringen. Längre kan vi knappast glida utan att riskera vårt förnuft och känsla av människovärde.»

Tidningen Världshorisont i ledaren för februarinumret 1951.

Lykke

Hva lykke er?

Gå på en gressgrodd setervei
i tynne, tynne sommerklær,
klø sine ferske myggestikk
med doven ettertenksomhet
og være ung og meget rik
på uopplevet kærlighet.
Å få et florlett spindelnev
som kærtegn over munn og kinn
og tenke litt på vær og vind
Kan hende vente på et brev.
Be prestekravene om råd,
og kanskje ja — og kanskje nei —
han elsker — elsker ikke meg.

Men ennå ikke kjenne deg.

INGER HAGERUP

(Ur diktsamlingen *Sånn vil du ha meg*)

som en trygghet, att om det funnits, skulle det, trots allt, ha strålat av lycka.

Nike, så fick du då betyda större ting än Demetrius' seger över Ptolomeernas flotta. Livets hand skapade om dig till något mera än en segerstod över det som varit. Fastän alla dödens fasor tryckt härjande spår i ditt väsen, säger du oss, att det verkliga livet icke dör. Du siar mitt i själva förgängelsen om det oförgångligas eviga uppståndelseunder.

Nike, du är!

Ur *MEDAN GRÄSET GROR*, Bonniers 1911

Öst och Väst

Öst och väst kan mötas, det är den vissa erfarenhet man har med sig från K. D. V:s rådsmöte i Berlin. Man känner, att det inte finns något omöjligt ifråga om samarbete för fred mellan alla länder. Den förvisningen växer fram i många sammanhang: när man hör en koreanska berätta om de bestialiska illdåd amerikanarna begår i hennes hemland och en amerikanska därefter deklarerar: jag håller av mitt folk, som jag vuxit upp med, men jag kan inte fatta, hur det kunnat förråas, så som jag vet har skett. Jag vill använda mina krafter i fredens tjänst. — När man hör en polska på tyska språket under starkt bifall tala om den gräns, som inte längre skiljer utan förenar polska och tyska folket. — När man ser kvinnor från Frankrike och Tjeckoslovakien i bästa samförstånd med sina tyska systrar. — Inte minst när man ser tyska kvinnor tvärs över konstlade zongränser i varmaste vänskap och gemenskap överlägga i de viktiga frågorna om Tysklands enande och förhindrandet av västtysk remilitarisering.

De sistnämnda frågorna är bland de viktigaste inte bara för tyska kvinnor utan för alla länders. I Korea fanns också en konstruerad zongräns. Koreas öde är avskräckande. Vi måste förhindra ett upprepande i Tyskland och därmed i Europa.

Rådsmötets beslut kommer förmodligen att publiceras i annat sammanhang. Därför vill jag inskränka mig till att säga: jag har aldrig hyst någon tvekan om samarbetet mellan vårt förbund och världsfreds rörelsen. Men ifråga om samarbete med andra kvinnoorganisationer har jag varit pessimist. Nog känner jag fortfarande svårigheterna. Men nu känner jag starkt, att de är till för att övervinnas! Det sker inte av sig självt. Men om vi alla, var och en, söker de möjligheter vi har att nå andra på de punkter, där vi vill något gemensamt, om vi alla försöker klargöra våra mål för andra, då skapar vi också här möjlighet till samarbete. — Att arbetet för barnen i dagens situation främst måste bli ett arbete för den fred, som är förutsättningen för allt framåtskridande, står klart. —

Rådsmötet ställer oss inför många och stora arbetsuppgifter. Men det inger också vilja och mod att ta itu med dem. Man känner ingen hopplöshet när man vet, att vi inte är ensamma. Vi är 91 miljoner kvinnor i ett sextiototal länder, som vet vad vi vill: först och främst fred!

Det fanns inte mycket att kritisera på mötet. Kanske kunde man önskat de olika ländernas muntliga rapporter en smula kortare. Problemen i många delar av världen är ändå ganska lika! Dock: framgångarna på en del håll är stimulerande för andra.

För våra tyska värdinnor känner vi varm tacksamhet och beundran för deras arbete och organisation. Deras gästfrihet, givmildhet och omtanke har varit storartad.

Och Berlin? Jag har alltid inbillat mig, att jag hade livlig fantasi. Men den har ändå inte räckt till för att ge mig någon tillnärmelsevis riktig uppfattning om denna stad, som trots det mest beundransvärda uppbyggnadsarbete i östzonen, ändå gör intryck av ruiner, ruiner . . . Lämnar man alltså Berlin beklämd? Tvärtom! Bland dessa ruiner arbetar ju människorna oförtrutet och med tillförsikt på att skapa en framtid åt sig och sina barn. — De har kommit ett gott stycke på väg. De var väl klädda, ingen såg ut att lida nöd och i affärerna var fullt av varor. Och på ruinhögarna lekte barnen. — I uppbyggnadsarbetet är kvinnorna de inte minst aktiva.

Det skulle finnas så mycket mer att säga: om glädjen att återse några av våra värdinnor från septemberresan i Sovjet, om känslan av gemenskap med delegaterna från våra nordiska grannländer.

Ännu ser jag för mig alla ansikten: Nina Popovas goda, kloka, Nadeschda Parfenovas vänliga, förstående, Elli Schmidts viljestarka, Marie Claude Vaillant Couturiers intelligenta, livfulla, Françoise Leclerqs milt tankfulla, Erika Buchmans anspråkslöst värdiga, tunisiskans i det vita docket — nej, jag kan inte räkna upp dem alla! Men när jag tänker på alla dessa kvinnor, som inte med händerna i kors väntar sitt och världens öde utan tillsammans arbetar på att skapa en ljusare framtid åt sig och mänskligheten, då känner jag mig stolt att vara kvinna och lycklig att ha fått vara en av de representanter för 91 miljoner kvinnor, som i Berlin överallt mötts med hälsningen: Freundschaft, vänskap!

MAJA BOLLING

Får vi någonsin lika lön i Sverige?

Den senaste likalönsutredningen har lagts fram. Kommittén har omfattat representanter för arbetsgivarna samt fru Sigrid Ekendahl från LO:s kvinnoråd som repr. för arbetarparten.

Utredningens resultat har karakteriserats i dagspressen, ganska träffande: »Likalönen hägrar ännu i fjärran inom industrin.» Morgon-Tidningen tror att det långa kommittéarbetet trots det magra resultatet ändå inte varit helt förgäves men menar att man från »många håll» nog väntat sig mer positiva och påtagliga resultat. Med vilken fin intuition förekommer inte MT här den kritik som betänkandet måste utsättas för från »många håll» — i första hand från de 133.000 industriarbeterskorna bland LO:s medlemmar, till exempel hon som uttalar sig på en annan sida i MT och ger en liten enkel men utomordentligt sakkunnig lektion om hur likalönsproblemet kan se ut: det är arbeterskan Stina Ekenberg vid L. M. Ericsson som berättar att hon lärt upp en av de nyanställda manliga arbetarna i ett arbete som man inte kunde få tillräckligt många kvinnliga arbetare för. »Det var ackordsarbete, och eftersom ackordspriserna är högre för manliga än för kvinnliga arbetare höjdes hans pris med 42 %. Alltså, de kvinnor som satt fullt upplärda med arbetet fick åtskilligt lägre avlönning än mannen som var lärling.»

Morgon-Tidningen hänvisar till arbetsgivarnas motstånd mot mer »positiva rekommendationer». Sigrid Ekendahl själv gör emellertid inga försök att skylla på

Forts. å sid. 9

De nordiska KDV-sektionernas ordförande



Agnete Olsen,
Danmark



Anna Nevalainen,
Finland



Mimi Sverdrup-Lunden,
Norge



Andrea Andreen,
Sverige

Inför internationella

presenterar vi några av vår



DOLORES IBARRURI, La Pasionaria, vice ordförande i KDV:

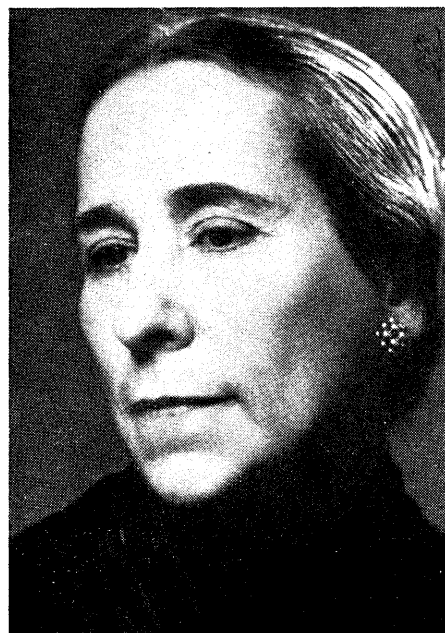
»Varje kvinna som tillhör Kvinnornas demokratiska världsförbund, hon må vara kommunist, socialdemokrat eller bara demokrat, hon må vara katolik eller protestant, muhammedan eller jude, hon må tillhöra arbetarklassen eller medelklassen, jordbrukarna eller de intellektuella, varje kvinna vet att ingen begär av henne att hon för förbundets skull skall avstå från sin politiska övertygelse eller sin religiösa tro. Det enda man begär av henne är att hon skall arbeta för fred och demokrati och bekämpa fascism och nazism i alla deras yttringar.

Under den tid KDV arbetat har många nya sektioner och miljoner kvinnor anslutit sig till förbundet. De vill förena sina krafter i en oavbruten strävan för fred och rätt mellan folken, de vill tillkännage miljoner kvinnors övertygelse att när de försvarar freden och demokratin försvarar de sina barns liv, sitt eget land, sitt hem, sin frihet och sin rätt till välbefinnande och lycka.»

☆☆

ISABEL DE PALENCIA, Spanska Republikens minister i Sverige 1937—1939:

»Jag är fast övertygad om att demokratin är det enda politiska system som kan göra en människa lycklig, att hat är den mest nedrivande kraft som ett folk kan utsättas för och att friheten är en gåva som är ovärderlig. Jag tänker då inte bara på politisk frihet, som naturligtvis är väsentlig. Jag tänker även på ekonomisk frihet och det slag av frihet som ger en människa möjlighet till individuell utveckling. Det finns många sätt att förslava en människa och det icke minst förnedrande är att hindra henne från att utveckla sina skapande möjligheter.»



kvinnodagen 8 mars

tids stora kvinnogestalter

SOONG CHING LING, Madame Sun Yat-sen, en av v. ordförandena i Republiken Kinas centrala folkregering:

»Kinas Welfare Institute syftar till att göra kvinnornas och barnens frigörelse så fullständig som möjligt och genomföra den så snabbt som möjligt. Institutet kommer att koncentrera sina ansträngningar på arbetarnas, böndernas och soldaternas hustrur och barn. Man skall fästa vikt vid upprättandet av mönster- och försöksföretag beträffande medicin och hälsovård, kultur och skolbildning. Detta särskilda betonde av kvinnorna och barnen är i överensstämmelse med deras nya förbättrade ställning i Kinesiska Folkrepubliken. I Det Allmänna Programmet som är vår grundlag skänker artikel 6 kvinnorna full jämlikhet med männen på alla livsområden. Artikel 48 utgör en garanti för barnen. Kvinnorna får ytterligare hjälp genom utfärdandet av en äktenskapslag som för alltid avskaffar de gifta männens privilegier från feodaltiden.



☆☆

ALEXANDRA KOLLONTAY, De förenade Sovjetrepublikernas minister i Sverige 1930—1945:

»Den individuella kärlek en mor känner för sitt barn måste utvidgas och fördjupas så att den kommer att omfatta alla barn i den stora proletärfamiljen. Ur den lilla individuella familjegruppen skall bildas en stor universell familj.

I jämlikhetens, frihetens och kärlekens tecken uppmana vi alla arbetande män och kvinnor, även dem som arbeta med jorden, att modigt och med förtröstan hjälpa till att återuppbygga samhället i hopp att kunna göra det mera fullkomnat, mera rättvist och mera i stånd att tillförsäkra individen den lycka han har rätt till.»



Det fatala namnet

av Margit Palmær

Det var en besynnerlig historia, sannerligen! Chefredaktören rättade till glasögonen på den köttiga näsan, tog upp papperet och läste det om igen. Nej, det var inget misstag. Bland de många mer och mindre celebra namnen på listan stod det faktiskt ett, som såvitt han visste, aldrig förekommit på någon lista tidigare: Jesus Kristus.

— Hur fan ... mumlade han, men avbröt sig i en oklar känsla av att åkallandet av denne potentat inte riktigt passade i sammanhanget. Så sträckte han ut handen och ringde på sekreterarn. När denne, en smärt, välkammad ung man, några sekunder senare infunnit sig, räckte han honom papperet samtidigt som han med pekfingret märkte ut det fatala namnet.

— Ni måste undersöka det här, förklarade han. Det är ju rena blasfemin. Att Vår Herre — han föredrog att använda denna mer gemytliga benämning framför den som stod på listan men som strängt taget innebar detsamma — att Vår Herre själv skulle protestera mot produktionen av atombomber! Man skämtar inte med heliga ting!

— Atombomben? undrade sekreterarn vördnadsfullt.

— Idiot! Med hans himmelska majestät naturligtvis, fräste chefredaktören. Saken måste undersökas. Men diskret! Ni får två dagar på er och obegränsade resurser till ert förfogande: flygmaskiner, detektivbyråer, vad ni vill. Men skojet måste avslöjas, och vår tidning ska vara först med nyheten. Begrips?

Sekreterarn bugade sig. Han begrep alltför väl.

— Om ni lyckas, fortsatte chefen, kommer er lycka att vara gjord för all framtid.

— Men om jag inte —

— Så får ni se er om efter ett nytt jobb. Men jag skulle råda er att söka det inom ett annat område än journalistiken.

Han räckte sekreterarn listan samt gav honom en blick, som klippte av all vidare diskussion i ämnet. Men sekreterarn stod alltför kvar, det var tydligt att han ytterligare hade något på hjärtat.

— Ponera, började han, ponera att namnunderskriften vore autentisk ...

Chefredaktören ryckte till som om han satt sig på en synål.

— Autentisk! Ni är inte bara en idiot, ni är tokig också! vrålade han. Har man någonsin sett att de himmelska makterna blandat sig i de jordiska angelägenheterna på de sista nittonhundra åren?

— Nja, invände sekreterarn, som var katolik, enligt den helige Fadern —

— Ni med er papism, avklipppte chefredaktören. Men jag har verkligen inte tid med några teologiska resonemang. Ni ska inte tro att vi ämnar ligga på lat-sidan, medan ni letar reda på vem som satt dit namnunderskriften. Det är inte bara atombomber, som måste förberedas utan också tidningsbomber, om de ska ha den rätta effekten. Vi kommer att förbereda marken härhemma så att allmänhetens intresse står på kokpunkten, när avslöjandet kommer. Det behövs ledare, intervjuer, förmodanden och antydningar. Först efter detta kommer ert avslöjande att få sin verkliga betydelse. Förstått?

— Jag förstår, att ett stort ansvar vilar på mig, sa sekreterarn och drog sig ur rummet med en bugning.

Chefredaktören tände en cigarr, öppnade dagens färska tidning samt fördjupade sig i en av de serier, som kostade hans blad så vackra slantar men inbringade ännu vackrare. Ett bubblande skratt rullade genom det tysta rummet: tusan vad de kunde, de där serietecknarna! Två mord och en kassaskåps-sprängning på en kvartssida! Där låg verkligheten i lä — fick man ett mord i veckan kunde man sannerligen vara glad. Men det här med namnunderskriften skulle kunna bli en god historia om den sköttes väl — märkligt att ingen av kollegorna observerat den. Bäst i alla fall att varsko redaktionssekreterarn, ärkebiskopens och ecklesiastikministerns uttalande borde ligga klara, när bomben sprang, d. v. s. när bluffen var avslöjad.

Chefredaktören sträckte ut handen efter lokaltelefonen och några ögonblick senare stod redaktionssekreterarn, en liten rödhårig man med apoplektiskt utseende, i rummet. Sedan han fått sina instruktioner stirrade han beundrande på chefen.

— Storartat! mumlade han. Enastående! Det här avslöjandet kommer en gång för alla att göra slut på den där fredshumbugen. Vad intervjuerna beträffar ska jag göra vad på mig ankommer.

— Bra! Du har fria händer! Men nu är jag upptagen, klippte chefredaktören av och drog åt sig samma tidning han läst nyss. Men först sedan redaktionssekreterarn gått slog han upp seriesidan.

En vecka gick, en vecka varunder den unga sekreterarn inte hördes av men som för den skull ingalunda saknade arbetsuppgifter. Så en kväll anlände plötsligt ett telegram: anländer flyg i morgon från Rom stora nyheter sekreterarn.

Chefredaktören lät genast telegrammet gå vidare till redaktionssekreterarn som samtidigt fick order att sätta apparaten i gång. Och nästa morgon sprang bomben i form av en helsidesrubrik Fredsskoj avslöjat! över en lång rad uttalanden av notabla kulturpersonligheter. Chefredaktören satt just och gånade sig åt ärkebiskopens manligt kärnfulla fördömande av tilltaget att blanda in Frälsaren i en fredsak-tion då det knackade på dörren.

— Man borde göra något — skänka en mässhake kanske? hann han tänka innan han röt sitt: stig in!

Den unge sekreterarn steg in. Men han var inte så prydlig längre, håret var minst sagt rufsigt och kostymen opressad för att nu inte tala om en flera dagars skäggstubbe. Chefredaktören reste sig och gick hjärtligt emot den unge mannen, som han faderligt klappade på axeln.

— Sitt ner, käre vän, sa han, ni ser verkligen medtagen ut. Men vad betyder det om er mission har lyckats?

— Om den har! suckade den unge mannen och sjönk ner i länstolen. Alldeles för väl bara!

Chefredaktören var inte den som stod handfallen inför en dylik situation, han gick fram till ett skåp, tog fram en flaska whisky och fyllde ett glas som han räckte den unge mannen.

- - Drick! befälde han. Det här är just vad ni behöver. Och sen får ni ta er tre dar ledigt. Men berätta nu!

- - Det är ingenting att berätta, sa den unge mannen dystert, sedan han tagit en klunk ur glaset. Namnunderskriften var riktig.

Hur i h--- e började chefredaktören men avbröt sig. Det är väl ändå inte möjligt? Hittade ni karln?

- - Inte jag men flera som träffat honom, fortsatte sekreteraren och tog ytterligare en klunk. De var i Syditalien, i en liten by där de slagit under sig jorden, och där mannen tycks ha varit en av ledarna. Han påstod sig vara timmerman och lär verkligen ha hetat Jesus Kristus.

- - Men varför tog ni inte reda på karln, skrek chefredaktören, så vi åtminstone fått ett fotografi av honom...

- - Omöjlig, suckade sekreteraren och stjälpste i sig bottensatsen. Befolkningen tycks hålla honom om ryggen, överallt kände man honom men ingen visste var han fanns.

Så nappade han till sig tidningen på chefens skrivbord.

- - Ursäkta, mumlade han, men jag har faktiskt inte sett en svensk tidning på en vecka ---

I nästa ögonblick flög han upp, glömsk av den vördnad en underordnad är skyldig sin chef:

- - Vad är meningen med det här?? skrek han och smällde handflatan mot förstasidan. Hela apparaten i gång, ärkebiskopen och allt! Nu måste ni ju dementera ---

Chefen, som redan återvunnit sin av många kriser hårdade fattning, lutade sig bakåt i vridstolen:

- - Po po! skrattade han. Har ni någonsin sett vår tidning dementera något? Och för en italiensk snickares skull!

- - Kristus --- jag menar den verkliga Kristus --- var också snickare, invände sekreteraren, som nu börjat samla sig. Man vet inte vad man ska tro ---

Chefen hade nu rest sig och gått fram till den unge mannen, som han hjärtligt dunkade på skulderbladen:

- - Det ska jag tala om för er, förklarade han och log faderligt ända bort till de gula hörnbetarna. Man ska tro på sina principer. Det är den linjen jag alltid hållit i tidningen --- även om verkligheten ibland råkat motsäga dem. Om principerna kommer i konflikt med sanningen --- så mycket värre för sanningen! Kom ihåg det, när ni nu ska söka er ett nytt verksamhetsområde.

Sekreteraren stirrade blint på det faderliga leendet, som alltid kommit honom att rysa:

- - Och vad ska jag göra nu? mumlade han.

- - Det kan jag också säga er, fortsatte chefen lika välvilligt. Ni är ju katolik? Bra. Då står er ju alltid möjligheten till buds att gå i kloster. Där kan ni ägna er åt att söka sanningen --- uan att genera någon.

Han gjorde en rörelse med den feta köttiga handen som betydde att samtalet var slut. Den unge mannen förstod, reste sig och backade mot dörren. Men där stannade han:

- - Strängt taget spelar det ingen roll vad han hette och vem han var, sa han. För i verkligheten var han anonym --- själva rösten ur folkdjupet.

- - Ut! dundrade chefen.

Och den unge mannen drog sig ut, ut ur rummet, ut ur redaktionen, ut i intet.

Och ingen har sedan dess hört talas om honom.

FÅR VI NÅGONSIN...

Forts. från sid. 5

arbetsgivarna. Tvärtom uttalar hon sin höga uppskattning av att »arbetsgivardirektörerna» överhuvudtaget velat bänka sig tillsammans med henne från LO för att diskutera vad kvinnorna skall ha betalt. »Det rör sig i rätt riktning», säger fru Ekendahl, för arbetsgivarrepresentanterna har till och med på kommittésammanträdena gjort frågor om tiderna för tvättstugors öppethållande etc. Ack ja. I alla händelser har fru Ekendahl avstått från att reservera sig och har böjt sig för arbetsgivarnas önskemål om att göra utredningens konklusioner så urvattnat neutrala att verkligen som Morgon-Tidningen själv erkänner i sin ledare, »allt blir precis som förr»...

Och hur många år förut har man inte utrett likalönsproblemet! I nära ett haft århundrade har frågan om den kvinnliga arbetskraftens underbetalning jämfört med den manliga varit aktuell inom fackföreningsrörelsen. Och alla parter erkänner (åtminstone i valtider) att det är en grym parodi på demokratiskt likaberättigande att kvinnorna inom industrin i stort sett får 30 % mindre i lön än männen. Alla utredningar rekommenderar platoniskt likalönsprincipen, men deklarerar samtidigt hur svårt, för att inte säga omöjligt, det är att avgöra när mäns och kvinnors arbeten är absolut identiska. Nu är det ju så att redan uppåt 25 % av kvinnorna i industrin utför samma arbetsuppgifter som männen och för dessa skulle man alltså teoretiskt kunna genomföra likalönen. Men känslig som man är för den »orättvisa» detta skulle innebära för resten av kvinnorna, föredrar man att inte heller ändra på den punkten. En allmän orättvisa mot kvinnorna anses tydligen vara mer rättvis...

Afton-Tidningen polemiserar mot »principbeslut» sådana som existerar i Sovjetunionen och folkdemokratierna, där kvinnornas ekonomiska likaberättigande är fastställt i lagen. Ett förslag om att även i svensk lag stadfästa kvinnornas likställighet inom arbetslivet har som bekant framförts i riksdagen av kommunistiska ledamöter. »Sådant gagnar inte mycket», säger AT. Men i alla fall --- både Sigrid Ekendahl och Einar Norrman från LO, för att bara nämna ett par, har efter besök i Sovjetunionen efter kriget kommit hem och öppet deklarerat att kvinnorna där verkligen har ekonomisk likställighet.

Varför måste det vara så krångligt hos oss? I Sovjetunionen utgår man från m ä n n i s k a n. Arbetskraften värderas lika högt, vare sig den är manlig eller kvinnlig. Sedan har man fastställt den betalning som skall utgå för olika slags arbeten, och det blir sedan inga könsproblem när veckolönen skall räknas ut. Oss förefaller detta mycket enklare. Genom den socialistiska statens åtgärder skapas de praktiska garantierna för att kvinnans likställighet skall bli verklig i arbetslivet: daghem, fri sjukvård, ordnad semester, lön vid havandeskap etc., allt sådant som möjliggör och underlättar arbetslivet för kvinnorna, med hänsyn tagen till deras uppgift som mödrar.

Forts. å sista sidan

BLIV MEDLEM AV SKV

Skriv till Box 18073, Stockholm 18 eller
ring 531 961.

Väger jag för mycket?

När väger man Normalvikten varierar framför allt för mycket? med kroppslängden. Schematiskt kan man säga, att den väger med säkerhet ej för mycket vars vikt i kg är 90 % av det antal centimeter med vilket kroppslängden överstiger en meter. Dvs. den som är 166 cm lång och väger 60 kg kan anses ha en idealvikt. Man får emellertid ej glömma att även andra faktorer än kroppslängden inverka på normalvikten om än i mindre grad. En måttlig viktökning följer t. ex. ofta normalt med åren. En 50-åring, som är 166 cm lång och väger 66 kg, kan ej anses väga för mycket. En del människor ha en så kraftig benstomme och en så väl utvecklad muskulatur att deras vikt ligger över normalvikten utan att man kan kalla dem feta. Hos sådana atlettyper är bukomfånget ej större än bröstomfånget.

Eftersom normalvikt alltså inte kan fastslås inom snäva gränser brukar man vara överens om att ej tala om fetma förrän en persons vikt överskrider idealvikten med minst 25 %. Dvs. när den som är 166 cm. lång väger 75 kg då är det för mycket, då börjar hon bli fet!

Varför väga människor I största allmänhet förhåller det sig så att levande organismer befinna sig i ett stadium av rörlig jämvikt. Vi ha inkomster, som inflyta med vissa mellanrum — näringen i födan — och vi ha ständiga utgifter — den energi vi förbruka såsom värme och arbete. En konstant och normal vikt betyder därför en balanserad kroppsbudget. Om det finns föda i tillräcklig mängd och om man har råd att äta så balanserar en normal människa sin kroppsbudget med hjälp av hungerkänslan. Ofta fungerar den regulatorn så fint att människor hålla en kroppsvikt, som svänger bara med 2—3 kg upp och ned under loppet av kanske 20 år, och detta utan att de någonsin tänka på hur mycket eller litet de äta. De äta sig mätta helt enkelt.

Det beror väl på Låt oss först komma överens om att ämnesomsättning är ett mycket oklart och missbrukat begrepp. Folk älskar att tro att inte bara fetma utan också t. ex. trög mage och håravfall bero på »min dåliga ämnesomsättning». Det förhåller sig naturligtvis så att vår kropp uppbyggs av en stor mängd ämnen och alla dessa ämnen omsätts i organismen. Det finns alltså en hel massa olika ämnesomsättningar, mer och mindre väl utforskade. I detta sammanhang intressera vi oss mest för den s. k. grundomsättningen, basalmetabolismen. Man får ett mått på basalom-sättningen genom att bestämma den mängd syrgas en person förbrukar i vila efter 12 timmars fasta. För det ändamålet använder man i vanliga fall en s. k. spirometer, ofta i Sverige den typ som utarbe-

Vi börjar här en populärmedicinsk artikel av med. dr Andrea Andreen. Den fortsätter i följande nummer.

tats av den berömde danske fysiologen Krogh. Basalomsättningen är hos friska människor ganska konstant och proportionell mot kroppsytan. På ett ungefär behöver man 12—15 liter syrgas i timmen under full vila. En liter syrgas motsvarar, då den används vid kroppens förbränning av vanliga födoämnen, ungefär 5 stora kalorier (Kal.). Man kan därför också uttrycka saken så att grundomsättningen är ungefär 1 Kal. per kg kroppsvikt och timme. Kaloribegreppet har införts för att ange våra näringsämnens värde som alstrare av energi. Ett gram kolhydrat eller äggvita ger vid sin nedbrytning, sin »förbränning» i kroppens celler, omkring 4 Kal. Ett gram fett däremot ger omkring 9 Kal. Fett är alltså ett mycket energirikare bränsle — för att tåla mycket av det måste man ha stort energibehov, dvs. tungt kroppsarbete, annars lägger sig det överflödiga fettet till ro i kroppens fettdepåer. Även en lyxkonsumtion av kolhydrat kan emellertid komma fettdepåerna att svälla eftersom kolhydrat (stärkelse, socker) i kroppen kan förvandlas till fett.

Feta människors Det är riktigt att börja behandlingsgrundsättningen i ett fall av fetma bland annat med en undersökning av basalmetabolismen. Man finner stundom förhöjda värden även hos mycket feta, särskilt när de ha högt blodtryck, och det är viktigt att få reda på dessa fall, så att man ej skadar dem genom en olämplig behandling. Om man gör ett stort antal undersökningar av basalmetabolismen hos personer med för hög kroppsvikt, finner man emellertid hos det stora flertalet normala eller lätt sänkta värden. Denna lätta sänkning är i själva verket skenbar. Man gör nämligen så att man jämför det värde man finner med ett »standardvärde», beräknat med hjälp av patientens kroppsstorlek. En fet människa består till stor del av fettväv, i vars celler syreförbrukningen är obetydlig. Om man beräknar standardvärdet på patientens idealvikt så finner man oftast ett något förhöjt värde. Dessa människor ha redan en livlig förbränning i sina aktiva vävnader, man får därför ringa effekt när man ytterligare höjer deras ämnesomsättning genom sköldkörtelpreparat.

Vad är det då som Numera äro alla forskare överens om att det stora flertalet fall av fetma beror på att man icke balanserar sin kroppsbudget. Man äter mer än man

behöver helt enkelt. Detta är för flertalet feta en mycket motbjudande tanke, men så är det i alla fall. Den som godtagit detta faktum har tagit ett viktigt steg på väg mot normalvikt.

Hur kommer det Man vill ju gärna förstå **me-sig att jag äter mer** kanismen om man nu skall vara **än jag behöver?** nödsakad att ändra sina vanor! Här har man en rad olika olika svar att ge. Fetmans orsaker äro många.

1. Våra matvanor ha utbildats i ett kallt klimat under århundraden då nästan alla haft mycket kroppsarbete och bostäderna varit ganska kalla. Gröt och välling, paltbröd och fläsk med vit sås har gamla anor. Litet senare ha vi fått ärtor och fläsk fläsk och bruna bönor, kroppkakor, pannkaka, tjocka såser och stuvningar och så förstås smörgås - enormt mycket smörgås. Några andra grönsaker än rotfrukter hörde knappt till bilden. Under de sista decennierna har folkets flertal fått bättre råd; det har blivit möjligt - och en kär plikt - för de flesta husmödrar att baka vetebröd. Och det förefaller som om större delen av svenska folket började och slutade sin dag med kaffe och skivor. Samtidigt ha vi fått vad våra förfäder inte hade - socker och alla godsaker, som därmed sammanhånga. Troligen finns det fler bagerier och konditorier i Sverige än i något annat land per innevanare. Och tänk på alla köptårter som konsumeras.

Nu är matvaror något av det mest oföränderliga som finns. Och så kommer det sig att man fått mjölkkningsmaskin och värmeledning och korkmattor och dammsugare och tvättcentral och ändå fortsätta många kvinnor att äta samma mat som de brukade ha när de mjölkade, skurade, bar ved, tvättade och klappade kläder etc. Och därtill ha de tid över och mer pengar och kaffepannan med det goda brödet kommer oftare på bordet.

Det är alltså mitt första svar: många kvinnor ha numera så mycket mindre kroppsarbete än förr att de måste äta mindre än de brukat, annars bli de feta. Somliga anpassa sig mer eller mindre medvetet, andra äro mer konservativa, de fetma.

2. Olämpliga matvanor är säkerligen den väsentliga orsaken också till familjär fetma. Många gömma sig bakom tron på ett ofrånkomligt anlag. »Jag

har alltid varit tjock och mina föräldrar äro också korpulenta.» Ja visst, alla ha ätit mycket och god mat. Husmodern har varit en skicklig och intresserad matlagerska. Man har vuxit med den traditionen och tänkt att det måste vara så.

3. Hur mycket man behöver och bör äta för att inte överbalansera sin kroppsbudget är i viss mån en temperamentsfråga. En patient säger ibland »ja, men min goda vän, som har samma arbete som jag, äter mer än jag och håller sig ändå mager». En sådan iakttagelse kan vara riktig och kan bero på att »en individs kaloribehov är sammankopplat med kroppens nervsystem genom att det sammanhänger med individens förmåga till avspänning, grad av muskelspänning och intensitet i rörelser m. m.». Min goda vän »är kanske ett energiknippe, hon tycker om att springa i trappor, hon går gärna ärenden, hon hoppar upp från sin stol så fort hon får en anledning. Själv är jag lugn och litet långsam av mig. Jag tycker om min länstol, jag sover ordentligt och jag springer inte omkring i onödan.» Den som ekonomiserar med utgifterna får inte lägga in för stora inkomster, det är hela saken.

4. På senare år har man fäst uppmärksamheten på att det ofta ligger psykiska orsaker bakom, när en människa börjar äta mera än tidigare och således börjar fetma. En amerikansk forskare säger: »Människor, som äro otillfredsställda med sitt hem, sitt arbete eller sitt umgängesliv, söka tillfredsställelse med mindre ansträngning genom att äta.» En svensk läkare har nyligen publicerat en undersökning över 186 fall av fetma, som han behandlat. Han har påvisat ett orsakssammanhang mellan fetma och psykiska faktorer i 73 % av sina fall. Han säger »varje stegring av den emotionella tonus utlöst av en sorg, ångslan, irritabilitet etc., ökar ytterligare längan efter föda och åstadkommer härigenom en viktökning hos många personer, som ha en benägenhet att bli feta. -- Konflikter av sexuell natur eller på arbetsplatsen, missanpassning, ekonomiska bekymmer, oro och ångslan ha varit vanligast. Fetma är ofta liksom alkoholism en del av en flyktmekanism.»

Artikeln ingår i *Kvinnans egen Läkarebok, Natur och Kultur, 1950.*

Material för fredsarbetet

Broschyren Vinn Freden innehållande dokument från Warszawa-kongressen. Pris 50 öre.

Tidningen Leva i Fred, som vill samla svenska fredsvänner till samförstånd och konstruktiv debatt kring alla fredsproblem. Pris kr. 7:50 för 10 nr, varje prenumerant erhåller 5 nummer för att kunna sprida tidningen.

Såväl broschyren som tidningen rekvideras från Vasagatan 11, Box 681, Stockholm 1.

Till omslagsbilden:

NIKE, segergudinnan

en efter hand uppkommen allegorisk personifikation av segern, ej endast den blodiga segern i kriget, utan även den fredliga segern i de hos grekerna så ymnigt förekommande festliga tävlingsspelen och över huvud varje med ansträngning tillkämpad framgång.

(Nordisk Familjebok)

FÅR VI NÅGONSIN...

Forts. från sid. 9

Naturligtvis skall det erkännas att det är svårare i ett land som vårt där industrin väsentligen tillhör privata företagare. För dessa är det ett intresse att bibehålla underbetalningen av kvinnorna. Därför är det givet att likalönsprincipen inte kan förverkligas annat än genom kamp mot företagarintressena, och det är här kvinnorna hade rätt att vänta sig att vår starka fackföreningsrörelse skulle hävdat kvinnornas likalönskrav med all kraft, i denna och tidigare utredningar. I stället faller man undan för arbetsgivarnas tal om »merkostnader» som skulle följa för dem om kvinnorna fick lika lön. Man accepterar den principen att lönerna skall sättas så att de totala produktionskostnaderna skall vara desamma för arbetsgivarna oavsett om män eller kvinnor utför arbetet. Dessa »merkostnader» för arbetsgivarna anses ligga i följderna av kvinnornas mindre yrkesutbildning, större frånvarofrekvens etc. Enligt detta resonemang skulle kvinnornas löner reduceras med det som deras större frånvarofrekvens, mindre yrkesskicklighet och kortare tid som arbeterskor inom industrin kan tänkas kosta arbetsgivarna, i form av outnyttjade maskiner och verktyg etc. Riksdagsledamoten fru Ulla Lindström säger i ett uttalande till denna fråga att dessa »merkostnader» sannolikt är tilltagna i överkant och inte spelar den roll som arbetsgivarna vill göra gällande. Det ligger ju i sakens natur att arbetsgivarna söker alla argument för att hindra en höjning av kvinnolönerna, liksom de utgår från sina intressen även när det gäller de manligas löner och kollektivavtalen i allmänhet.

Utredningen är eljest intressant i många stycken och ger ett rikt material, utomordentligt goda vapen för likalönskampen om man verkligen ville föra den, helhjärtat. Kvinnornas större frånvarofrekvens har ju varit ett huvudargument mot likalönen. Nu visar utredningen dels att de gifta kvinnorna har mindre frånvarosiffror än de ogifta männen, dels att kvinnornas frånvarofrekvens sjunker när lönen ökar, medan männens ökar när lönen ökar. Detta bekräftar vad likalönens anhängare alltid framhållit: att rättvisa löner för kvinnorna automatiskt skulle eliminera en väsentlig del av det handikap som dubbelarbetet i hem och

fabrik innebär för kvinnorna. De skulle få bättre råd att leja för tvätt etc.

Även beträffande yrkesutbildningen gäller det att man av ett missförhållande som kvinnorna själva inte är skuld till skapar fram en orsak att bibehålla den olika lönen: det är ju samhällets och företagarnas sak att ordna utbildningsmöjligheter för kvinnorna, avlägsna de bestämmelser som utesluter kvinnorna från vissa former av utbildning etc.

Beträffande daghemmen kommer utredningen till en förbluffande slutsats: »standarden är för hög på många håll». Vi skall inte här närmare gå in på dessa groteska föreställningar. Det hade varit på sin plats att kommittén understött kvinnornas krav på ökning av antalet daghem och bibehållande av standarden inför de attacker som nu riktas mot bl. a. daghemsbyggnaderna från Wärska besparingskommittén etc. Kvinnorna som ger sin arbetskraft i industrin har rätt till bästa möjliga standard för sina barn på daghemmen.

Beträffande påståendet att löneklyftan mellan manliga och kvinnliga successivt minskas och att likalönen genom fackliga löneuppgörelser småningom närmar sig, kan det påpekas att exempelvis inom verkstadsindustrin klyftan mellan manliga och kvinnliga löner i genomsnitt ökat under sista elva åren: år 1939 hade kvinnorna 70,9 % av de manliga lönerna, men 1950 hade de 70,5 %.

Mycket mer vore att säga om detta betänkande i den betydelsefullaste kvinnofrågan i vårt land nu. Här skall endast konstateras att betänkandet väsentligen utgör en ny påbyggnad till den institution som likalönsutredningarna numera har blivit i vårt land, att det trampar runt i gamla argument utan att se hur verkligheten rycker undan grunden för dessa argument. Det har inte fört vår svenska negerfråga närmare en lösning. En ny kommission skall nu följa i dess spår. Men arbeterskornas tålmod måste ha en gräns. De har fått nog av utredningar. Endast genom sammanhållning och beslutsamhet kan de föra sin sak till seger.

MARGIT LINDSTRÖM

Ur innehållet:

	sid.
Elisabeth Tamm: Tre akter	1
Emilia Fogelklou: Nike	3
Inger Hagerup: Lykke, dikt	4
Maja Bolling: Öst och Väst	4
Margit Lindström: Får vi någonsin lika lön? ..	5
Inför Internationella Kvinnodagen, porträtt	6—7
Margit Palmaer: Det fatala namnet, novell	8—9
Andrea Andreen: Väger jag för mycket, Läkarråd	10—11

Tidningen Vi kvinnor i demokratiskt världsförbund

Utgivare: Andrea Andreen
Köpmantorget 2, Stockholm

Redaktionskommitté: Elsa Svartengren,
Valborg Svensson,

Utkommer med nio nr per år.

Prenumerationspris per år: Kr. 2: 50.

Lösnummer 35 öre (kommissionärer antagas).

Postgiro 51323, Box 18073, Stockholm 18.

Svenska Kvinnors Vänsterförbund.